

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 1531

София, 07.06.2023 г.

Върховният касационен съд на Република България, първо гражданско отделение в закрито заседание, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ДИЯНА ЦЕНЕВА
ЧЛЕНОВЕ: БОНКА ДЕЧЕВА
ВАНЯ АТАНАСОВА

разглежда докладваното от съдията Д. Ценева ч.гр.д. № 4688/2022 г. по описа на ВКС, I г.о. и за да се произнесе, взе предвид :

Производството е по чл. 274, ал.3 ГПК.

Образувано е по частна касационна жалба, подадена от адв. Г. Г. като пълномощник на П. И. Н. срещу определение № 471 от 23.11.2022 г. по в.гр.д. № 296/2022 г. на Окръжен съд-Разград. С него е оставена без уважение подадената от адв. Г. Г. като пълномощник на П. И. Н. частна жалба срещу решение № 648 от 04.10.2022 г. по гр.д. № 1545/22 г. на Районен съд-Разград, с което е оставено без уважение искането на П. И. Н. за вписване на отказ от наследството на И. Н. И..

В частната касационна жалба са изложени оплаквания за нарушение на материалния закон и съществено нарушение на съдопроизводствените правила.

Иска се въззивното определение да бъде допуснато до касационно обжалване на основание чл. 280, ал.1, т.1 ГПК като постановено в противоречие с практиката на ВКС по въпроса дали молбата за вписване на отказ от наследство по смисъла на чл. 52 ЗН трябва да бъде с нотариална заверка на подписа и какви са задълженията на съда при депозирана до него молба за вписване на отказ от наследство по чл. 52 ЗН, в която няма нотариална заверка на подписа. По тези въпроси жалбоподателят се позовава на противоречие на въззивното определение с определение № 85 от 20.04.2022 г. по ч.гр.д. № 799/2022 г. на ВКС, II г.о. При условията на евентуалност поддържа, че посочените въпроси са от значение за точното прилагане на закона и за развитието на правото - основание за достъп до касационно обжалване по чл. 280, ал.1, т.3 ГПК. Позовава се и на основание по чл. 280, ал.2, пр.3 ГПК- очевидна неправилност.

Върховният касационен съд, състав на първо гражданско отделение, за да се произнесе, взе предвид следното:

Със заявление от 24.08.2022 г. жалбоподателят в настоящото производство е заявил пред Разградския районен съд отказ от наследството на своя наследодател И. Н. И., починал на 11.10.2021 г. Заявлението е подадено по електронен път и е подписано с електронен подпис от пълномощника на заявителя- адв. Г. Г.. Към заявлението са приложени адвокатско пълномощно от 23.08.2022 г., с което П. Н. упълномощава адв. Г. да го представлява пред Районен съд Разград като подаде подписаното от него

заявление за отказ от наследството на посоченото лице и да получи удостоверение за вписване на този отказ, препис-извлечение от Акт за смърт на И. Н. И., удостоверение за наследници на същия и доказателства за платена държавна такса за вписване на отказа.

С разпореждане от 24.08.2022 г. районният съдия, след като е констатирал, че заявителят не се е явил лично пред съда и изпратеното заявление не е с нотариална заверка на подписа, е указал на същия в едномесечен срок от получаване на съобщението да представи нотариално заверено заявление за отказ от наследство, като му е указал, че при неизпълнение на тези указания ще прекрати производството на основание чл. 129, ал.4 във вр. ал.3 ГПК. Не е спорно, че в определения от съда срок тези указания не са били изпълнени.

За да потвърди отказа на районния съдия да извърши вписване на така заявения отказ от наследство, въззивният съд е приел, че формата на волеизявлението по чл. 52 ЗН е писмена, с нотариална заверка на подписа. Позовал се е на практика на ВКС - решение № 43 от 02.06.2011 г. по гр.д. № 683/2010 г. на II г.о. и определение № 195 от 08.11.2018 г. по ч.гр.д. № 3970/2018 г. на II г.о., в които е застъпено това становище. Не е възприел практиката, обективирана в други актове на ВКС /решение № 438 от 15.12.2011 г. по гр.д. № 1338/2010 г. на IV г., определение № 261 от 02.07.2019 г. по гр.д. № 2307/2018 г. на IV г.о., и определение № 448 от 27.12.2019 г. по гр.д. № 2307/2018 г. на IV г.о./, според която формата на изявлението за отказ от наследство е писмена с нотариална заверка на подписа само когато в наследството има недвижим имот, за да бъде спазена и формата по чл. 100 ЗС. Не е възприел и практиката, обективирана в определение № 85 от 20.04.2022 г. по ч.гр.д. № 799/2022 г. на ВКС, II г.о., в която е изразено становище, че волеизявлението на призван към наследяване за отказ от наследство следва да бъде обективирано в изходящ от него писмен документ и за съда липсва законово основание да изисква волеизявлението в по-тежката форма - с нотариална заверка на подписа. Въззивният съд е възприел първото становище, като е посочил, че според него то е в интерес на правната сигурност.

Поставеният в изложението към частната касационна жалба правен въпрос относно формата за валидност на волеизявлението за отказ от наследство по чл. 52 ЗН е обуславящ изхода на спора. Даденото от въззивния съд разрешение на този въпрос противоречи на приетото в определение № 85 от 20.04.2022 г. по ч.гр.д. № 799/2022 г. на ВКС, II г.о., поради което искането за допускане на касационно обжалване на основание чл. 280, ал.1, т.1 ГПК е основателно.

В определение № 85 от 20.04.2022 г. по ч.гр.д. № 799/2022 г. на ВКС, II г.о., по поставения въпрос е изразено становище, че по отношение формата на изявлението за отказ от наследство нормата на чл. 52 вр. чл. 49 ЗН изисква същото да бъде направено писмено. Прието е, че когато в конкретно уредена хипотеза законът въвежда изискване за форма на волеизявление, то правните субекти дължат спазване именно на тази форма и ако формата е спазена, съдът е длъжен да зачете волеизявлението. Оттук е направен извод, че волеизявлението на призван към наследяване за отказ от наследство следва да бъде обективирано в изходящ от него писмен документ и за съда липсва законово основание да изисква обективиране на волеизявлението в по-тежка форма, а именно с нотариална заверка на подписа.

Настоящият състав споделя становището, че формата за валидност на отказа от наследство, уредена в чл. 49, ал.1 ЗН, към който препраща чл. 52 ЗН, е обикновена писмена форма, доколкото в този закон или в друг нормативен акт не е уредено изискване за квалифицирана писмена форма, но намира, че само по себе си спазването на обикновената писмена форма не е достатъчно основание съдът, сезиран с искане за вписване на отказ от наследство, да зачете волеизявлението и да извърши исканото вписване.

Производството по вписване на отказ от наследство е охранително и едностранно. В Закона за наследството или в друг нормативен акт няма предвидени особени правила за вписването в книгите по чл. 49, ал.1 ГПК, поради което се прилагат се общите правила за охранителните производства - чл. 530-541 ГПК.

Разпоредбата на чл. 533 ГПК вменява на съда задължението служебно да провери дали са налице условията за издаване на искания акт. Извън съмнение е, че тази проверка включва и авторството на изявлението за отказ от наследство предвид строго личния характер на този акт. Тъй като молбата за вписване на отказа се разглежда в закрито заседание, без участието на молителя, в съдебната практика се е наложило изискването заявлението за отказ от наследство да бъде с нотариална заверка на подписа, чрез която се доказва, че документът изхожда от лицето, чието волеизявление е материализирано в него. По този начин се постига не само правна сигурност, но и бързина на производството по вписване в книгите по чл. 49 ЗН. Друг начин, чрез който съдът може да се увери в авторството на изявлението за отказ от наследство, е като постанови личното явяване на молителя- чл. 534 ГПК. Следователно, макар чл. 49 ЗН да не предвижда нотариална заверка на подписа като форма за валидност на заявлението за отказ от наследство, в правомощията на районния съдия е да изисква подписът да е нотариално заверен като способ за доказване на авторството на изявлението, т.е. това изискване не е лишено от законово основание.

По настоящото дело е безспорно установено, че заявлението на жалбоподателя за отказ от наследство е подадено в обикновена писмена форма. В съответствие с правомощията си по чл. 533 ГПК съдът е изискал от него да представи на нотариално заверено заявление за отказ от наследство, като го е предупредил за неблагоприятните последици при неизпълнение на тези указания. Същите не са изпълнени, поради което отказът да се извърши вписване в специалната книга на съда се явява законосъобразен. Като е достигнал до същия извод, макар и по други съображения, въззивният съд е постановил правилен по резултат съдебен акт, който следва да бъде оставен в сила.

Водим от гореизложеното съдът

О П Р Е Д Е Л И :

ДОПУСКА касационно обжалване на определение № 471 от 23.11.2022 г. по в.гр.д. № 296/2022 г. на Окръжен съд - Разград.

ОСТАВЯ В СИЛА определение № 471 от 23.11.2022 г. по в.гр.д. № 296/2022 г. на Окръжен съд - Разград

ПРЕДСЕДАТЕЛ :

ЧЛЕНОВЕ: